

Förslag

1981/82: 16

Riksdagens revisorers förslag angående statens stöd till idrotten

1982-02-25

Till riksdagen

1 Inledning

Idrotten har under senare årtionden fått ökad betydelse i samhället. I anslutning härtill har också samhällets intresse för och stöd till idrotten ökat. Mot denna bakgrund har riksdagens revisorer beslutat att undersöka det stöd som staten ger idrotten. Huvudintresset har härvid varit att undersöka om anslagna medel använts i enlighet med de intentioner som legat bakom statsmakternas beslut.

Revisorerna har efter sin granskning funnit

att idrottsrörelsen väl följer de riktlinjer som dragits upp för den idrottsliga verksamheten och användningen av det statliga stödet,

att den statliga tillsynen och kontrollen av idrottsrörelsens verksamhet bör förenklas,

att det statliga stödet till mindre föreningsägda idrotts- och friluftsanläggningar bör utredas i förenklingssyfte och

att planeringen av nya idrotts- och friluftsanläggningar, särskilt större anläggningar av regional betydelse, bör förbättras.

Som ett led i granskningen har upprättats en granskningspromemoria med titeln Statens stöd till idrotten (1981: 2). Promemorian har i sedvanlig ordning remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian och remissvaren är som *bilaga* fogad till denna skrivelse.

2 Revisorernas överväganden

2.1 Allmänt

Idrottsrörelsen är en etablerad folkrörelse. Den ställning som idrotten med tiden fått i samhället återspeglas i det stöd i olika former som ges åt idrotten.

Den nuvarande inriktningen av statens stöd fastställdes år 1970 av riksdagen vid behandlingen av regeringens proposition (1970:79) om stöd till idrotten. Propositionen byggde till övervägande delen på de förslag som idrottsutredningen lagt fram i sitt betänkande *Idrott åt alla* (SOU 1969:29).

Regeringen föreslog i sin proposition inte någon ändring i de principer som tidigare gällt och kring vilka den svenska idrottsrörelsen slutit upp. En ökad satsning på breddidrott innebär å andra sidan inte något förringande av elitidrotten anfördes det i propositionen. Elitidrotten har ett värde såväl för de aktiva som för den stora del av vårt folk som i egenskap av åskådare visar den sin uppskattning. Den är också av stort värde för att väcka och bredda intresset för motion och fysisk fostran över huvud taget. Särskilt gäller detta ungdomen.

Som grund för stödet skulle således även i fortsättningen ligga en strävan att stimulera motions- och breddidrotten. Regeringens förslag om inriktningen av det statliga stödet godtogs av riksdagen. Dessa riktlinjer för stödet har sedan varit vägledande för utvecklingen av idrotten och jämställda aktiviteter från början av 1970-talet och framåt.

Mot denna bakgrund har revisorerna granskat det statliga stödet till idrotten.

Det statliga stödet ges i olika former. Det kan ges direkt till de idrottsliga organisationerna eller indirekt som ett led i annan verksamhet som helt eller delvis bedrivs med statliga medel. Det direkta stödet har under de senaste tio åren utgått dels från 10:e huvudtiteln (jordbruksdepartementet) i form av organisationsstöd till idrottens organisationer och anläggningsstöd till idrottsanläggningar, dels från 9:e huvudtiteln (utbildningsdepartementet) i form av bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet, s.k. statligt lokalt aktivitetsstöd. Under budgetåret 1980/81 uppgick stödet till idrotten i form av organisationsstöd till 143,8 milj. kr., anläggningsstöd till 25 milj. kr. och lokalt aktivitetsstöd till närmare 85 milj. kr.

Som exempel på indirekt stöd från statens sida kan nämnas de medel som anslås till försöksverksamhet med kombination av gymnasieskolestudier och idrott, idrottsplutonerna inom försvaret samt arbetsmarknadsstödet till byggande av idrottsanläggningar och sporthallar.

Granskningen har i första hand koncentrerats till organisationsstödet och anläggningsstödet. Det lokala aktivitetsstödet som ges för all organiserad ungdomsverksamhet men som till den övervägande delen går till ungdom som idrottar i någon form har dock granskats endast i vad avser vissa av de administrativa formerna för stödet. Det indirekta stödet till idrotten har också berörts mera kortfattat, huvudsakligen för att ge en total bild av det statliga stödet.

Det statliga stödet för den löpande verksamheten i form av organisationsstöd och lokalt aktivitetsstöd utgör endast en del av idrottsorganisationernas intäkter. Redan hos Sveriges riksidrottsförbund (RF) – idrottens topporganisation – som får sin verksamhet till större delen finansierad med statliga medel främst i form av organisationsstöd finns det även andra intäkter. Ju längre ner man kommer i organisationen, från RF sett, ökar tillflödet av andra medel än direkt statligt stöd. Sålunda tillkommer landsingsstöd, kommunalt stöd, indirekt statligt stöd och egna inkomster.

Vid granskningen har försök gjorts att klarlägga medlemsstrukturen inom idrottsrörelsen, främst ålders- och könsfördelningen inom idrottsföreningarna. Vidare har intäkter och kostnader hos specialförbunden (SF), distriktsförbunden (DF), specialdistriktsförbunden (SDF) och idrottsföreningarna studerats. Här har särskilt undersökts satsningen på elitidrott, den internationella verksamheten såväl i form av tävlingsverksamhet som kongresser och konferenser samt ersättningarna till aktiva idrottsutövare. Antalet anställda och förtroendevalda inom förbund och föreningar och deras förhållanden har också granskats. Därutöver har vissa speciella frågor tagits upp, bl.a. kostnaderna för olika slag av information, kvinnornas roll inom idrotten och satsningarna på handikappidrott.

När det gäller anläggningsstödet har vid granskningen såväl det direkta som det indirekta statliga stödet till planering och byggande av idrottsanläggningar, kommunernas investeringar i och drift av anläggningarna, den geografiska fördelningen och utnyttjandet av dem samt anläggningarnas skötsel och öppethållande berörts.

Granskningen har inte gett anledning till annan bedömning än att idrottsrörelsen väl följer de riktlinjer som dragits upp för den idrottsliga verksamheten och användningen av det statliga stödet. I övrigt har det inte heller funnits anledning till anmärkningar. Vid granskningen har emellertid uppmärksamats vissa förhållanden, främst av administrativ art, som bör tas upp till närmare överväganden. Dessa frågor redovisas i det följande.

2.2 Statens kontroll av RF:s verksamhet och statsbidragen till utanför RF stående organisationer

Statens insyn i RF:s och dess förbunds verksamhet erhålls genom att regeringen utser två ombud med suppleanter i riksidrottsstyrelsen och dessutom genom statliga revisorer med uppgift att för statens räkning granska verksamheten. Regeringens ombud skall särskilt följa RF:s behandling av de ärenden som RF "i myndighets ställe" handlägger i vad gäller organisationsstödet till de utanför förbundet stående organisationerna.

Granskningen har visat att de kontrollfunktioner som RF och dess förbund som självständiga organisationer har byggt upp inom sig väl tillgodoser även statens krav på erforderlig kontroll. Den granskning som regeringens revisorer därutöver gör synes därför knappast behöva bibehållas. Det bör vara tillräckligt att RF till regeringen för granskning ger in sina verksamhetsberättelser och de av de egna revisorerna avgivna revisionsberättelserna. Slopandet av revisorerna har också tillstyrkts vid remissbehandling.

Regeringens ombud i riksidrottsstyrelsen följer som nämnts särskilt RF:s behandling av ärenden angående anslag till de utanför RF stående organisationerna. Från RF:s sida ser man helst att även den verksamhet

som dessa organisationer bedriver rymts inom RF:s ram. Anledningen till att utvecklingen inte gått åt detta håll är att de utanförstående organisationerna anser att deras verksamhet är av sådan art att den inte bör inordnas under RF. Verksamheten hos dem skiljer sig från RF-förbundens bl.a. genom att konkurrens- och tävlingsaspekterna inte finns med. Var och en av de tio organisationerna kan dessutom sägas utgöra en folkrörelse i sig, och organisationerna anser därför att det principiellt sett är fel att en folkrörelse fördelar statsmedel till en annan.

Den nu genomförda granskningen tyder på att de utanförstående organisationerna kan ha fått en något mer restriktiv behandling än de till RF anslutna förbunden. Ett bestämt uttalande härom fordrar dock djupare studier än de nu utförda.

Under granskningen har väckts förslag om att bilda ett särskilt samarbetsorgan för de utanför RF stående organisationerna för att öka deras möjligheter att gentemot RF bevaka sina intressen.

Vid remissbehandlingen har RF och Svenska fotbollförbundet avstyrkt detta förslag. RF som finner det angeläget att genom olika åtgärder försöka utveckla samarbetsformerna mellan dessa organisationer och de egna specialförbunden anser att en ändring av den nuvarande ordningen som fastställdes av 1970 års riksdag kräver starkare motiv än de som nu framförts. Nuvarande system fungerar enligt RF bra.

Svenska fotbollförbundet anför för sin del:

SvFF är tveksamt till nyskapandet av en särskild samarbetsorganisation för de utanförstående organisationerna. Enligt vår mening innebär redan dagens situation en "kamp" om statsanslagen på ett "slagfält" där skiljelinjerna är mycket svaga i konturerna mellan t.ex. ett SF och en främjandeorganisation. En ytterligare polarisering kan i stället försämra förutsättningarna för ändamålsenlig fördelning av statsanslagen och effektivt utnyttjande av dessa begränsade resurser.

I förekommande fall kan det snarast övervägas om det inte är lämpligast att sammanslå närstående specialförbund med resp. främjandeorganisation.

Övriga RF-förbund har inte haft något att erinra eller också avstått från att yttra sig.

Friluftsförbundet och Ridfrämjandet, som representerar de organisationer som står utanför RF, har i sina remissvar redovisat starkt missnöje med det nuvarande stödet. Båda organisationerna är vidare kritiska mot RF:s myndighetsfunktion och anser att regeringens ombud i riksidrottsstyrelsen inte garanterat dem lika behandling med RF-förbunden. Ridfrämjandet anser också att principerna för medelstildelningen borde vara helt annorlunda än de nuvarande.

I årets budgetproposition (prop. 1981/82:100, bilaga 13 s. 156 ff.) föreslås att ett statens rekreativråd inrättas den 1 juli 1982. I rådets ämbetsuppgifter ingår bl.a. att ta över det statliga stödet till de utanför RF stående

organisationerna. De problem som här behandlats rörande statsbidragets fördelning till bl.a. främjandeorganisationerna skulle då få sin lösning. I väckta motioner yrkas dock avslag på förslaget, som f.n. behandlas i riksdagen.

Genomförs emellertid förslaget bör samtidigt även frågan om statens ombud i RF:s styrelse tas upp till prövning. Enligt revisorernas mening finns det i ett sådant läge inte kvar arbetsuppgifter för ombuden som motiverar ett bibehållande av kontrollfunktionen.

Sker ej någon ändring bör det förordade samarbetsorganet införas. Det skall då fungera som samarbetspartner med RF-kansliet och regeringens ombud i riksidrottsstyrelsen. Det bör ställa samman organisationernas anslagsäskanden och bevaka deras intressen hos RF. Om en sådan ordning visar sig fungera, kan samarbetsorganet med tiden ta egna initiativ till hävande av den nuvarande anknytningen till RF om så anses erforderligt.

Det bör ankomma på regeringen att ta initiativet till bildandet av förordat samarbetsorgan.

2.3 Det lokala aktivitetsstödet

Det lokala aktivitetsstödet fördelas av statens ungdomsråd. På idrottsområdet administreras det centralt av distriktsförbunden. Omkring sex heltidstjänster per år behövs för att ta hand om idrottsföreningarnas redovisningar och kontrollen av redovisningen. Någon kritik mot de administrativa formerna för stödet har ej kommit fram vid granskningen. Det finns dock anledning att vidareutveckla följande synpunkter.

Redovisningen av bidragsberättigade aktiviteter sker på följande sätt. Samtidigt som föreningarna sänder sina redovisningsblanketter för det statliga lokala aktivitetsstödet till resp. distriktsförbund, skickar de en kopia av samma blankett till den egna kommunen för att få kommunalt aktivitetsbidrag. Samma underlag används således för de två bidragen, och kontrollen av underlaget görs både inom distriktsförbunden och inom kommunerna. Det nuvarande förfarandet utgör ett dubbelarbete som bör undanröjas. Vidare bör redovisningen och kontrollen av det statliga aktivitetsstödet kunna underlättas om samarbetet mellan förbunden och kommunerna vidgas.

Dessutom bör undersökas om arbetet med stödet inte kan underlättas och eventuella möjligheter till oegentligheter vid bidragsgivningen hindras genom införande av ADB-rutiner. En genom revisorernas försorg utförd studie på området talar härför.

Här framförda synpunkter har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Det bör ankomma på regeringen att ta vidare initiativ i frågan.

Revisorerna noterar att regeringen avser att skärpa kontrollen vid utbetalningarna av det centrala och lokala aktivitetsstödet genom särskilda krav på att det underlag som lämnas in till statens ungdomsråd som grund

för utbetalning av bidrag i princip skall vara bestyrkt av auktoriserad revisor (prop. 1981/82:100, bilaga 12 s. 141).

2.4 Statligt stöd till idrotts- och friluftsanläggningar

I fråga om det statliga stödet till idrotts- och friluftsanläggningar har granskats, förutom stödets omfattning under åren 1970--1980, kommunernas investeringar i och drift av idrottsanläggningar, anläggningarnas utnyttjande, den geografiska fördelningen av olika anläggningar samt deras skötsel och öppethållande. I två avseenden har granskningen i denna del gett anledning till särskilda påpekanden, nämligen när det gäller stödet till mindre föreningsanläggningar och planeringen vid byggandet av olika slag av anläggningar.

2.4.1 Stödet för uppförande av mindre föreningsanläggningar

Fr.o.m. den 1 juli 1980 utgår statligt stöd till idrotts- och friluftsanläggningar endast i form av stöd till riksanläggningar och till mindre föreningsanläggningar.

Den nu genomförda granskningen har visat att statsbidraget till lokala anläggningar täcker endast en ytterst liten del av anläggningarnas totalkostnader. Bidraget är därför av tämligen liten ekonomisk betydelse för mottagarna av stödet även om stödet i och för sig har betydelse. I granskningspromemorian föreslogs att stödet skulle slopas.

Vid remissbehandlingen har förslaget avstyrkts av RF och övervägande flertalet av de idrottsförbund som yttrat sig. Även Svenska kommunförbundet avstyrker förslaget. Statens naturvårdsverk tillstyrker för sin del.

Kommunförbundet noterar i remissyttrandet att stödet för budgetåret 1981/82 uppgår till 3 milj. kr. och utgår till anläggningar med en investeringskostnad mindre än 500 000 kr. och att det f.n. finns ett 100-tal ansökningar som skall behandlas. Förbundet anför vidare:

Självklart är detta statliga stöd av marginell ekonomisk betydelse både när det gäller den totala investeringsvolymen inom fritidssektorn och ofta också när det gäller finansieringen av enskilda objekt. Dessutom finns som också påpekas i granskningspromemorian negativa konsekvenser i form av långa väntetider, stora administrationskostnader osv. Enligt förbundet bör bidraget dock inte utan vidare avvecklas. Bidragsgivningen har en viss stimulerande effekt genom att engagera organisationerna i arbetet på att skaffa anläggningar. Ett slopande av bidraget kan dessutom väntas leda till krav på att kommunerna i ökad utsträckning skall stödja föreningslivet, vilket i nuvarande ekonomiska läge ligger utanför kommunernas möjligheter.

Trots avstyrkandena från remissinstansernas sida anser revisorerna att det knappast finns skäl för att bibehålla stödet i dess nuvarande form. De ytterligare kostnader som kommunerna skulle få vidkännas uppgår till

obetydliga belopp, sett i relation till kommunernas driftskostnader för hela sport-, idrotts- och friluftssektorn. Det torde för övrigt finnas goda möjligheter att genom besparingar inom denna sektor bringa ner kostnaderna, t.ex. genom ytterligare utnyttjande av fritidsengagerade för skötsel av anläggningar, energisparåtgärder, sänkning av den materiella standarden och, framför allt, ökat samutnyttjande av lokaler för idrott och andra ändamål.

Revisorerna är dock inte nu beredda att utan närmare utredning föreslå ett slopande av stödet men förordar att frågan utreds. Vid en sådan utredning bör särskilt beaktas de små och ofta avlägset belägna föreningarnas intressen.

2.4.2 Planeringen av idrotts- och friluftsanläggningar

Den genomförda granskningen har visat att det ur samhällsekonomisk synvinkel finns skäl att se till att vissa synpunkter – främst av regionalpolitisk karaktär – beaktas vid planeringen av nya idrotts- och friluftsanläggningar.

Vid planeringen av större idrotts- och friluftsanläggningar bör således stor vikt läggas vid anläggningarnas placering från geografisk synpunkt. Det upptagningsområde en anläggning skall täcka bör särskilt kartläggas. Därutöver bör undersökas om inte en anläggning kan betjäna flera kommuner som ligger nära varandra. Härigenom kan man uppnå att nya anläggningar får en sådan placering att de inte till alltför stor del konkurrerar med redan befintliga anläggningar. Såväl bygg- som driftskostnaderna kan också fördelas på ett större antal kommuner, vilket medför besparingar. I planeringsarbetet bör berörda kommuner, kommunförbundet, idrottens distriktsförbund och specialdistriktsförbund m.fl. organisationer delta.

Med större idrotts- och friluftsanläggningar avses här inte bara anläggningar som kräver särskilda topografiska betingelser, såsom skidbackar, viss markareal och stora avstånd till bebyggelse, t. ex. motorbanor, eller i övrigt har stora upptagningsområden utan även sådana anläggningar som på grund av internationella eller andra elitidrottsliga krav fordrar en hög materiell standard. Särskilt avses här friidrottshallar, fotbollshallar samt sim- och ishallar.

Vidare har kunnat konstateras att det, såväl vad beträffar lokala som regionala anläggningar, finns avsevärda skillnader mellan länen när det gäller förekomsten av olika typer av anläggningar. Även med hänsyn tagen till nödvändiga avvikelser från riksgenomsnittet – avvikelser betingade av de speciella storstads- resp. glesbygdsförhållandena – finns det sålunda stora skiljaktigheter i fråga om tillgången per invånare till olika anläggningar. Detta gäller bl.a. sådana anläggningstyper som fotbollsplaner, inomhusbassänger, ishockey-, bandy- och tennisbanor, sporthallar, elljusspår och friluftsgårdar.

Även dessa förhållanden bör uppmärksammas av de olika intressenterna, kommunerna, RF och de statliga myndigheter som administrerar statsstödet. Till hjälp i planeringen av nya anläggningar bör framför allt finnas tillgång till aktuell statistik över utbyggnadsläget, något som hittills inte alltid varit fallet. Vidare bör också i större utsträckning än hittills hänsyn tas till de önskemål om anläggningstyp och lokalisering som förs fram av nyttjarna av anläggningarna. Här framförda synpunkter delas av samtliga remissinstanser.

Revisorerna anser att de nu anförda synpunkterna bör beaktas vid planeringen av nya idrotts- och friluftsanläggningar.

3 Övrigt

Vid granskningen har också vissa frågor rörande idrottsrörelsens organisation berörts, bl.a. RF:s ställning i organisationen samt distriktsförbundens arbetsområden och uppgifter.

Inom RF och dess förbund arbetar man f.n. genom redan tillsatta eller planerade utredningar med frågor om idrottsrörelsens organisation. Revisorerna förutsätter att de i granskningspromemorian framförda synpunkterna därvid övervägs.

4 Revisorernas hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer revisorerna

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna i denna skrivelse redovisade synpunkter och förslag avseende
  - a) avskaffandet av kravet på statliga revisorer för granskning av Sveriges riksidsrottsförbunds verksamhet,
  - b) översyn av det administrativa förfarandet vid utanordnande av lokalt aktivitetsstöd och
  - c) bättre planering inför anläggandet av såväl lokalt som regionalt betjänande idrotts- och friluftsanläggningar.
2. att riksdagen – om förslaget i propositionen 1981/82:100 att inrätta ett rekreationsråd ej bifalles – som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna i skrivelsen förordat om
  - a) inrättande av ett samarbetsorgan för de organisationer som uppstår organisationsstöd genom riksidsrottsförbundet utan att tillhöra förbundet och
  - b) översyn av reglerna om stödet till mindre idrotts- och friluftsanläggningar.

Detta ärende har avgjorts av revisorerna i plenum. I beslutet har deltagit revisorerna Ingegerd Troedsson (m), Sture Palm (s), Bertil Jonasson (c), Hugo Bengtsson (s), Hagar Normark (s), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Ivan Svanström (c), John Johnsson (s), Kjell Nilsson (s), Maj Pehrsson (c) och Olle Aulin (m).

Vid ärendets slutliga handläggning har vidare närvarit kanslichefen Göran Hagbergh och byråchefen Bo Willart (föredragande).

På riksdagens revisorers vägnar

INGEGERD TROEDSSON

Bo Willart

Sammanfattning av granskningspromemoria (1981:2) om statens stöd till idrotten och de remissyttranden som avgetts över den

1 Granskningspromemorian

1.1 Bakgrund

Det statliga stödet ges i olika former. Det kan ges direkt till de idrottsliga organisationerna eller indirekt som ett led i annan verksamhet som helt eller delvis bedrivs med statliga medel. Det direkta stödet har under de senaste tio åren utgått *dels* från 10:e huvudtiteln (jordbruksdepartementet) i form av organisationsstöd till idrottens organisationer och anläggningsstöd till idrottsanläggningar, *dels* från 9:e huvudtiteln (utbildningsdepartementet) som bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet, s.k. statligt lokalt aktivitetsstöd.

Som exempel på indirekt stöd kan nämnas pågående försöksverksamhet med kombination av gymnasieskolstudier och idrott, de idrottsplutoner som sätts upp inom försvaret samt arbetsmarknadsstödet till byggande av idrottsanläggningar och sporthallar.

Granskningen har i första hand koncentrerats till organisationsstödet och anläggningsstödet. Det lokala aktivitetsstödet, som utgår för all organiserad ungdomsverksamhet men som till övervägande delen fördelas bland idrottande ungdom, har endast granskats från administrativ synpunkt, bl.a. huruvida stödet medför onödigt administrativt merarbete. Indirekt statligt stöd har berörts mera kortfattat, huvudsakligen för att ge en total bild av det statliga stödet.

Granskningen har bedrivits i etapper och redogörelser för de olika etapperna har lämnats separat i fyra delpromemorior avhandlande

- idrottsrörelsens verksamhet och organisation
- organisationsstöd och lokalt aktivitetsstöd
- stödet till idrottsanläggningar
- administrativa former för det lokala aktivitetsstödet.¹

¹ Granskningen har utförts på första utredningsenheten inom revisorernas kansli av Anne-Charlotte Karlsson (idrottsrörelsens verksamhet och organisation), Elizabeth Malmberg (organisationsstödet m.m.), Sven Mellstrand (stödet till idrottsanläggningar) samt Bengt Wahlström – Data-service (administrativa former för det lokala aktivitetsstödet).

1.2 Allmänna synpunkter

Idrottsrörelsen i vårt land är en etablerad folkrörelse som utvecklats efter skilda linjer. Den ställning som idrotten med tiden fått återspeglas i det stöd i olika former som samhället i dag ger idrotten.

Den nuvarande inriktningen av statens stöd fastlogs år 1970 av riksdagen vid behandlingen av propositionen (1970:79) om stöd till idrotten. Propositionen byggde till övervägande delen på de förslag som idrottsutredningen lagt fram i sitt betänkande *Idrott åt alla* (SOU 1969:29). Dessa riktlinjer har varit vägledande för utvecklingen av idrotten och jämställda aktiviteter från början av 1970-talet och framåt.

Inför 1980-talet har huvudorganisationen på idrottsområdet, Sveriges riksidsrottsförbund (RF), utarbetat riktlinjer för den fortsatta idrottsliga verksamheten. Dessa riktlinjer ansluter sig i allt väsentligt till vad som hittills gällt men har anpassats till den utveckling som samhället genomgår.

Vid den nu genomförda granskningen har undersökts hur idrottsrörelsen följt de av riksdagen i början av 1970-talet uppdragna riktlinjerna och hur de statliga medlen kommit till användning.

Statens direkta stöd till idrotten utgörs av organisationsstöd, anläggningsstöd och övervägande delen av det statliga lokala aktivitetsstödet.

Fr.o.m. budgetåret 1981/82 har den förändringen i anslagsgivningen genomförts att anslagen organisationsstöd och anläggningsstöd slagits samman till ett anslag, benämnt *Stöd till idrotten*. I samband härmed har också det statliga stödet till idrottsanläggningar förändrats såväl när det gäller anslaget storlek som den administrativa formen för dess fördelning. Sålunda ger RF från det nya idrottsanslaget bidrag till s.k. riksanläggningar samt idrotts- och friluftsanläggningar som ägs av idrottsföreningar anslutna till förbundet, medan statens naturvårdsverk från anslaget *Stöd till friluftslivet* m. m. ger bidrag till övriga friluftsanläggningar.

Budgetåret 1971/72 anvisades som organisationsstöd 45,4 milj. kr. Motsvarande stöd för budgetåret 1980/81 uppgick till 143,8 milj. kr. Under denna period har anslaget ökat med något över 98 milj. kr. Görs jämförelsen i fasta priser med utgångspunkt i dagens prisnivå har anslaget ökat med 37-38%.

Anläggningsstödet till idrottsanläggningar och därmed jämförliga anläggningar inkl. utvecklingsarbete uppgick budgetåret 1971/72 till 13,5 milj. kr. och budgetåret 1979/80 till 36,65 milj. kr. Det årliga stödet har under denna period ökat med ca 23 milj. kr. Anläggningsstödet del av anslaget *Stöd till idrotten* för budgetåret 1980/81 uppgick till 25 milj. kr. Det minskade anslaget för detta budgetår har bl.a. sin grund i de ändrade reglerna för medelstilldelningen.

Görs för anläggningsstödet motsvarande fastprisberäkning av förändringarna i stödet visar det sig att stödet mellan budgetåren 1971/72 och 1980/81 ökat med något över 3%.

Det statliga bidraget i form av lokalt aktivitetsstöd uppgick budgetåret 1971/72 till 18,5 milj. kr., varav 14,0 milj. kr. eller 75,7% tillföll idrottsrörelsen. Budgetåret 1979/80 var bidraget 90,4 milj. kr. Av detta belopp fick idrottsrörelsen 72,4 milj. kr. eller 80,1%. En fastprisberäkning grundad på konsumentprisindex visar att idrottens andel av anslaget ökat med 134% mellan budgetåren 1971/72 och 1979/80.

För budgetåret 1978/79 har gjorts en undersökning av samhällets totala stöd till idrotten för den löpande verksamheten. Under detta budgetår uppgick stödet i form av organisationsstöd, lokalt aktivitetsstöd och arbetsmarknadspolitiskt stöd sammanlagt till 185,5 milj. kr. Kommunerna bidrog med 190,3 milj. kr., huvudsakligen i form av kommunalt lokalt aktivitetsbidrag. Landstingen tillsköt 24,8 milj. kr. Kommunerna var som synes de största bidragsgivarna för den löpande verksamheten.

Även när det gäller stödet för byggande, underhåll och drift av idrottsanläggningar dominerar kommunerna som bidragsgivare. Medan staten samma budgetår totalt anvisade 36,6 milj. kr. i anläggningsstöd, kunde kommunernas nettodriftskostnader enligt 1979 års bokslut för sport-, idrotts- och friluftssektorn beräknas till ca 2,5 miljarder kronor. Därtill kommer de kommunala investeringarna inom denna sektor.

Som tidigare nämnts ges också statligt indirekt stöd till idrotten. Sedan läsåret 1972/73 har sålunda i omgångar bedrivits försöksverksamhet med att kombinera studier vid gymnasieskolan och idrottsverksamhet. Målet för denna försöksverksamhet har varit att förbättra möjligheterna för idrottande ungdom att under eller efter en period av intensiv träning eller tävlande skaffa sig en utbildning. Det har framförallt från social synpunkt ansetts motiverat att söka former för att kombinera utövandet av idrott och gymnasieskolstudier, då det visat sig att ungdomar som väljer att ägna sig åt idrott framför skolgång på grund av brister i sin skolunderbyggnad riskerar att få svårigheter att finna sysselsättning när den aktiva idrottstiden är slut. Under budgetåret 1980/81 bedrevs försöksverksamheten inom en medgiven ram av 400 intagningsplatser.

Vidare har det sedan år 1967 funnits möjlighet för ungdomar som satsar på elitidrott att fullgöra sin värnpliktstjänstgöring vid speciellt organiserade idrottsplutoner. Sådana finns f. n. vid nio förband. Det militära målet för utbildningen är att de värnpliktiga efter genomgången utbildning skall kunna krigsplaceras i spaningsbefattningar. I idrottsligt avseende är målet att idrottsmannen skall nå vad han i sin idrottsgrens tekniska-, konditions- och styrkemässiga delar har planerat.

Till det indirekta stödet skall också räknas det stöd som ges på anläggningssidan i form av arbetsmarknadspolitiskt stöd och bidrag till byggande av skolornas gymnastiksalar m.m.

1.3 Idrottsrörelsens organisation

Idrottsrörelsens högsta organ är riksidrottsmötet och riksidrottsstyrelsen. De är de beslutande organen inom riksidrottsförbundet (RF).

Riksidrottsmötet är idrottens riksdag till vilken 206 ombud från special- och distriktsförbunden samlas vartannat år. Riksidrottsstyrelsen är idrottsrörelsens högsta verkställande organ och RF:s beslutande organ mellan riksidrottsmötena. RF:s kansli har ca 140 anställda.

Till RF är anslutna 56 specialförbund (SF). Dessa representerar med några undantag vart och ett sin särskilda idrott. Riksidrottsmötet beslutar om inval av nya specialförbund i RF. Varje SF sköter sin egen idrott inom landet och är också anslutet till resp. idrotts internationella förbund.

Inom RF finns dessutom 23 distriktsförbund (DF) som är RF:s motsvarighet på det regionala planet. Dessa skall ge service till specialdistriktsförbund och föreningar. DF:s distriktsgränser överensstämmer i stort sett med de gamla landskapsgränserna.

Specialdistriktsförbunden (SDF), som är ca 1 000 till antalet, tar inom varje distrikt till vara resp. idrotts intressen. Vissa SF har specialdistriktsförbund i landets alla 23 distrikt. De flesta SDF har en förtroendevald styrelse.

Den minsta organisatoriska enheten inom idrottsrörelsen är föreningen. Där bedrivs också den egentliga idrottsverksamheten. Till RF finns i dag omkring 37 000 idrottsföreningar anslutna.

Vid sidan av RF med anslutna förbund och föreningar finns det ett antal organisationer som bedriver verksamhet likartad med idrottsrörelsens. Dessa organisationer jämföras när det gäller det statliga organisationsstödet med de i RF ingående förbunden och erhåller sitt statliga stöd genom RF. De utanför RF stående organisationerna är f. n. tio till antalet.

Statens kontroll av RF:s verksamhet, särskilt fördelningen av stödet till de utanför RF stående organisationerna, utövas genom två av regeringen utsedda ombud med suppleanter i riksidrottsstyrelsen. Dessutom tillsätter regeringen två revisorer med uppdrag att för statens räkning granska RF:s verksamhet.

1.4 Organisationsstödet och det statliga aktivitetsstödet

Granskningen av det statliga organisationsstödet och det lokala aktivitetsstödet till idrotten har skett genom undersökningar av verksamheten hos RF och till RF anslutna förbund och föreningar samt de tio utanför RF stående organisationerna. RF:s verksamhet har granskats genom studier av RF:s anslagsäskanden och verksamhetsberättelser. Dessutom har intervjuer gjorts med förtroendevalda och anställda inom förbundet. De till RF knutna förbunden och deras föreningar har huvudsakligen granskats genom en postenkät, kompletterad med intervjuer med representanter för

förbund och föreningar. De tio utanför RF stående organisationernas verksamhet har granskats genom intervjuer med företrädare för organisationerna.

Vid granskningen har försök gjorts att klarlägga medlemsstrukturen inom idrottsrörelsen, främst ålders- och könsfördelningen. Vidare har intäkter och kostnader samt antalet förtroendevalda och anställda hos special-, distrikts- samt specialdistriktsförbund och hos idrottsföreningarna studerats. Därutöver har vissa speciella frågor tagits upp, såsom kostnaderna för olika slag av information och specialförbundens internationella verksamhet. Enkätundersökningen har huvudsakligen omfattat budgetåren 1976/77-1978/79.

De medel som satsas på svenskt deltagande i OS-spel har inte gjorts till föremål för särskild granskning.

Organisationsstödet ges till RF och disponeras av förbundet dels för den egna verksamheten, dels för gemensam verksamhet inom RF och anslutna förbund med föreningar, dels för fördelning till special- och distriktsförbund, dels slutligen för fördelning i enlighet med regeringens beslut till de tio utanför RF stående organisationerna.

Det statliga lokala aktivitetsstödet är ett stöd som ges till all ungdomsverksamhet. För att en ungdomsorganisation skall få lokalt bidrag fordras att den också får statsbidrag för sin centrala verksamhet. Det centrala bidraget ges till organisationer som huvudsakligen är verksamma bland barn och ungdom och har minst 3000 medlemmar i åldern 7-25 år och dessutom har lokalavdelningar i minst hälften av landets 23 landstingskommuner.

Det statliga lokala stödet kompletteras i regel med ett kommunalt aktivitetsbidrag. Varje kommun bestämmer själv storleken och utformningen av detta, sålunda kan t.ex. andra särskilda åldersgränser och bidragsregler gälla.

Aktivitetsstödet utbetalas av statens ungdomsråd. Bidraget förmedlas till lokalavdelningarna eller föreningarna genom deras riksorganisationer, för idrottens del RF.

1.4.1 RF:s verksamhet

RF:s totala budgeterade omslutning under budgetåret 1980/81 uppgick till 252.5 milj. kr. Av detta belopp gick drygt 28 miljoner till RF:s egen verksamhet. RF-kansliets egentliga administrations- och lönekostnader, för budgetåret 1980/81 ca 9,5 milj. kr., utgör ca 4% av de för RF totalt budgeterade medlen.

Inom RF-kansliet arbetar ett 80-tal personer, fördelade på fyra särskilda enheter. Till dessa kommer ytterligare 56 utbildnings- och idrottskonsulenter som tjänstgör inom distriktsförbunden, i undantagsfall även inom specialförbund, men är centralt anställda.

1.4.2 Utanför RF stående organisationer

Som tidigare nämnts fördelar RF "i myndighets ställe" organisationsstöd också till organisationer som inte tillhör RF men som bedriver verksamhet av idrottskaraktär. Till denna grupp hör i dag följande tio organisationer, nämligen Svenska båtunionen, Cykelfrämjandet, De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund, Sveriges fritidsfiskares riksförbund, Friluftsförbundet, Svenska livräddningssällskapet/Simfrämjandet, Svenska pistolskytteförbundet, Svenska ponnyföreningen och Ridfrämjandet samt. som en enhet kårortsnämnderna i Göteborg, Karlstad, Linköping, Luleå, Lund, Stockholm, Umeå, Uppsala, Växjö, Örebro, Östersund, Sundsvall, Kalmar, Jönköping, Falun och Borås.

De utanförstående organisationernas andel av organisationsstödet har ökat med 16% under de senaste tio åren, medan organisationsstödet totalt ökat med 217%. En förklaring till detta låga procenttal för de tio utanförstående organisationerna är bl.a. att sammansättningen av denna grupp under perioden förändrats. År 1976 lämnade sålunda Svenska korporationsidrottsförbundet gruppen och gick in i RF som ett särskilt specialförbund. Något senare lämnade också Skytteförbundens överstyrelse gruppen samtidigt som förbundet i enlighet med riksdagsbeslut blev inräknat i totalförsvaret och därigenom fick medel för sin verksamhet från försvarshuvudtiteln. Ungefär samtidigt har dock två andra organisationer godkänts av regeringen som berättigade till organisationsstöd, nämligen Sveriges fritidsfiskares riksförbund och Svenska båtunionen.

Studerars anslagsutvecklingen för de utanförstående organisationerna synes de vara missgynnade i förhållande till RF-förbunden. Medan specialförbundens tilldelning av medel under en tio-årsperiod ökat med något över 230% och distriktsförbundens med 350%, stannar de utanförstående organisationernas ökning vid omkring 200%.

1.4.3 Verksamheten inom SF, DF och SDF

Den egentliga idrottsverksamheten bedrivs inom föreningarna. Dessa tillhör allt efter sin verksamhet specialdistriktsförbund (SDF) och specialförbund (SF). Rent geografiskt tillhör de samtidigt något distriktsförbund (DF) – idrottsförbund. Enligt enkäten till föreningarna var deras totala antal medlemmar 4,5 miljoner. I detta antal ingick emellertid också ett visst antal dubbelanslutna. I RF:s medlemsregister upptogs år 1979 mer än 4 miljoner medlemmar. Även denna notering innefattade dubbelanslutna och kollektivt anslutna medlemmar. Antalet medlemmar för år 1979 kan beräknas reellt uppgå till omkring 2,5 miljoner.

Hur stor andel av dessa medlemmar som är män resp. kvinnor ger undersökningen inte helt klart besked om, men det är troligt att av de två tredjedelar av medlemmarna som är aktiva är en tredjedel kvinnor. Av medlemmarna är ungefär två tredjedelar under 25 år. Såväl köns- som

åldersfördelningen bland medlemmarna har i stort sett varit oförändrad över de tre år som studerats. Däremot ökade antalet medlemmar, inkl. dubbelanslutningar, från ca 4 miljoner år 1976 till 4,5 miljoner år 1979.

När det gäller *SF:s, DF:s och SDF:s ekonomi* kan man beträffande inkomstsidan säga att ungefär en tredjedel av verksamheten inom förbunden bekostas med statsmedel, grovt räknat.

Vad beträffar användningen av resurserna bestod verksamheten inom såväl SF, DF som SDF till en tredjedel av administration och till en tredjedel av vad som kan kallas aktiv idrott.

Elitidrott i form av landslagsverksamhet tog 20% av SF:s resurser i anspråk. Kostnader för landslagsverksamhet fanns endast hos specialförbunden. Bredd- och motionsidrotten med tyngdpunkt på ungdomsverksamhet utgjorde omkring 22% av verksamheten mätt i kostnader.

Inom SF, DF och SDF fanns det sammanlagt ca 1 000 anställda. Huvuddelen av dem hade resp. organisation som arbetsgivare, medan närmare 300 personer fick sin lön från statskassan (228 från AMS, 55 från RF).

En stor del av arbetet inom idrottsrörelsen utförs med hjälp av *frivilligas insatser* – förtroendevalda och ledare. RF räknar med att mellan 300 000 och 400 000 personer är engagerade som frivilliga ledare. Av erfarenhet vet man att ledarna är aktiva under 3-4 år, vilket medför att omkring 100 000 nya ledare måste rekryteras och utbildas varje år.

Det finns därutöver ungefär 15 000 *förtroendevalda* inom SF, DF och SDF, om man inte bara räknar med ledamöter i styrelser och sektioner utan även tar med dem som har särskilda uppdrag.

Internationell tävlingsverksamhet i landslagssammanhang bedriver endast specialförbunden. De tar ungefär 20% av sina resurser till sådan verksamhet. Landslagen kostar i genomsnitt något mer vid verksamhet inom landet än utomlands. Huvuddelen av de resurser som åtgår för verksamheten utomlands används för tävlingsändamål. Det har inte gått att närmare precisera varför landslagsverksamheten inom landet är dyrare än utomlands.

När det gäller annat internationellt utbyte såsom deltagande i *kongresser och konferenser utomlands* deltar i genomsnitt sju personer varje år. Kostnaderna för representationen vid kongresser är ungefär dubbelt så höga som kostnaderna för tävlingar utomlands.

Beträffande *ersättningar till aktiva idrottsutövare* har en jämförelse gjorts angående villkoren för män och kvinnor samt villkoren för yngre och äldre bland de aktiva. Det visade sig då att de flesta SF inte ersätter förlorad arbetsinkomst. Resor till tävlingar betalas dock i allmänhet. Resekostnaderna ersätts i högre utsträckning när manliga idrottsutövare reser. Av enkätundersökningen har framgått att traktamenten utbetalas av ungefär hälften av alla SF och att dessa även inom samma förbund är högre för män än för kvinnor.

I träningsbidrag betalade specialförbunden ut 7,2 milj. kr. under budget-

året 1978/79. Av dessa fick kvinnorna mellan 3 000 och 5 000 kr. var och männen mellan 18 000 och 38 000 kr., allt beroende på om utbetalningarna gällde juniorer eller seniorer.

1.4.4 Verksamheten inom föreningarna

Verksamheten inom de idrottsföreningar som studerats vid enkätundersökningen finansierades till ungefär en tredjedel med samhällsstöd. Av detta kom dock endast en tiondel från statskassan och då i form av lokalt aktivitetsstöd. Resten av samhällsstödet utgjordes av kommunala bidrag. Föreningarnas viktigaste inkomstkällor var bingospel, lotterier och liknande anordningar.

Föreningarnas verksamhet avsåg självfallet i hög utsträckning aktiv idrott. Närmare hälften av resurserna satsades på bredd- och motionsidrott och ytterligare en tredjedel på vad föreningarna själva har kallat elitidrott. Administrationskostnaderna uppgick endast till ca 13%.

Inom de undersökta föreningarna fanns drygt 2000 anställda eller arvo-derade, av vilka ungefär hälften avlönades med AMS-medel. Därutöver fanns det 150 000 förtroendevalda. De förtroendevaldas arbetsinsatser varierade mellan 100 och 300 timmar per år. I genomsnitt arbetade de ungefär 130 timmar per år.

1.4.5 Särskilda frågor

Särskilt intresse har riktats mot kvinnornas roll inom idrotten. Av enkätsvaren från specialdistriktsförbunden kunde utläsas att två tredjedelar av förbundens medlemmar var aktiva idrottsutövare och att av de aktiva en tredjedel var kvinnor. Av de enligt enkäten något över 3 miljoner aktiva utgjordes sålunda något över 980 000 av kvinnor.

Vid SF:s internationella tävlingar utomlands utgjorde kvinnorna ca 20% av de medverkande.

När det gäller den ekonomiska ersättningen till de kvinnliga idrottsutövarna visar enkätundersökningen att dygnstraktamentena för kvinnliga seniorer avsevärt har understigit de manliga seniorernas. Sålunda har SF till de manliga juniorerna och de kvinnliga seniorerna betalat ungefär lika mycket i traktamenten.

Träningsbidragen till de aktiva idrottsutövarna uppgick under senaste verksamhetsåret till 7,2 milj. kr. Av detta belopp fick kvinnorna dela på 250 000 kr. Också på tränarsidan har kvinnornas andel legat lägre. Av de närmare 3 milj. kr. som satsades på tränare fick sålunda kvinnornas tränare 700 000 kr.

Vad beträffar den kvinnliga representationen inom idrottsrörelsens olika organ visar enkätsvaren inom special- och distriktsförbunden att antalet förtroendevalda kvinnor uppgick till mellan 12 och 14% under det senaste av de undersökta verksamhetsåren. Kvinnornas andel av utbetalade arvoden till de förtroendevalda inom SF uppgick i stort sett till samma procent-

satser. Inom DF fick dock kvinnorna endast 1% av det sammanlagda arvodet, vilket torde tyda på att kvinnorna inom dessa förbund inte innehaft de högst betalda posterna, t.ex. varit ordförande eller kassör. Inom föreningarna utgjorde kvinnorna i genomsnitt 25% av de förtroendevalda.

Satsningarna inom *handikappidrotten* har vidare närmare studerats, dock inte genom en enkätundersökning.

Som tidigare nämnts uppgick organisationsstödet till idrotten budgetåret 1971/72 till 45,4 milj. kr. Tio år senare, budgetåret 1980/81, var det 143,85 milj. kr. I fast pris har stödet mellan nämnda budgetår ökat med ca 37-38%.

Handikappidrottens andel av stödet har i stort sett följt denna utveckling. Det av RF till Handikappidrottsförbundet fördelade stödet, som budgetåret 1971/72 var 863 000 kr., beräknas för budgetåret 1980/81 uppgå till ca 2,8 milj. kr. I fast pris har stödet ökat med ca 40% mellan nämnda budgetår.

När det gäller *det lokala aktivitetsstödet* har granskningen visat att ett DF – den nivå i organisationen som centralt mest sysslar med stödet – i genomsnitt använder 53 arbetsdagar per år för att administrera stödet. De flesta DF tycker att bidragsformen är bra. Några DF vill emellertid ha bättre samordning av redovisningen av verksamheten med den redovisning som lämnas till kommunerna eller att kommunerna helt tar över ansvaret för det lokala stödet.

Även inom föreningarna är man tillfreds med bidragsformen. Den tid som åtgår för administration av stödet anses vara måttlig. Mellan 27 och 100 timmar per år går åt för hanteringen av stödet beroende på hur stor föreningen är. Bidragsreglerna uppfattas som enkla, och aktivitetsstödet anses ha stor och i vissa fall avgörande betydelse för föreningarna.

1.5 Stödet till idrottsanläggningar

1.5.1 Genomförd granskning

Syftet med denna del av granskningen har, i likhet med vad som gällt granskningen i övrigt, varit att undersöka om det statliga stödet använts på ett ändamålsenligt sätt. Härvid har som utgångspunkt tagits de beslut på området som riksdagen fattat samt av regeringen och centrala ämbetsverk meddelade föreskrifter. Vidare har utnyttjats de utredningar om anordnande av idrottsanläggningar som på skilda håll genomförts. Därutöver har genom en särskild enkät till fritidsförvaltningarna i landets samtliga kommuner undersökts tillgången på olika slag av idrottsanläggningar och hur dessa finansieras i vad avser driftskostnaderna. Enkäten gav en nästan fullständig bild av antalet idrottsanläggningar och sådana friluftsanläggningar i vilka idrottsaktiviteter bedrivs. Vidare erhöles uppgifter om ägandeförhållanden, geografisk belägenhet, driftskostnader och kommunalt driftstöd. Aktuell riksomfattande officiell statistik rörande dessa förhållanden har tidigare inte funnits.

Under den senaste tioårsperioden har direkt statligt stöd utgått för följande här aktuella idrotts- och friluftsanläggningar, nämligen

- riksanläggningar för den samlade idrottsrörelsens behov,
- mindre idrottsanläggningar som uppförs av idrottsföreningar,
- näranläggningar för friluftsliv och
- större friluftsanläggningar av rikskaraktär.

Dessutom har stöd getts för utvecklingsarbete avseende sådana anläggningar.

Det statliga anläggningsstödet har ökat från 11,5 milj. kr. budgetåret 1970/71 till 36,65 milj. kr. budgetåret 1979/80. Fr.o.m. den 1 juli 1980 genomfördes den förändringen att bidragen till kommunala friluftsanläggningar upphörde och att kommunerna som ersättning härför ges skatteutjämningsmedel. Däremot får riksanläggningar och mindre föreningsägda idrottsanläggningar fortsatt stöd. Anläggningsstödet minskades bl.a. därför för budgetåret 1980/81 till 25 milj. kr.

Fram till den 1 juli 1981 var statens naturvårdsverk huvudman för anläggningsstödet. Från sistnämnda dag sammanfördes anslagen organisationsstöd och anläggningsstöd till ett anslag, benämnt Stöd till idrotten. Samtidigt överfördes till RF handläggningen av frågor om anläggningsstöd rörande riksanläggningar och mindre idrotts- och friluftsanläggningar som ägs av idrottsförening ansluten till förbundet. Uppgår investeringskostnaderna totalt till mindre än 500 000 kr. anses anläggningen vara en mindre anläggning.

Anläggningsstöd till övriga friluftsanläggningar ges alltjämt av naturvårdsverket. Dessa medel kommer fr.o.m. den 1 juli 1981 från anslaget Stöd till friluftslivet m.m.

För byggande av idrottsanläggningar utgår från statens sida, utöver det direkta stödet, indirekt stöd i form av statsbidrag för beredskapsarbeten, för uppförande av gymnastiksalor och för förbättring av boendemiljön.

Det ojämförligt största bidraget för byggande och drift av idrottsanläggningar ger som tidigare framhållits kommunerna.

1.5.2 Resultatet av granskningen

Vid granskningen har berörts såväl det direkta som indirekta statliga stödet till planering och byggande av idrottsanläggningar, kommunernas investeringar i och drift av anläggningarna, den geografiska fördelningen och utnyttjandet av dem samt anläggningarnas skötsel och öppethållande.

Härvid har framkommit att *statsstödet för uppförandet av mindre, lokala idrotts- och friluftsanläggningar* på grund av sin ringa storlek – sett i relation till de totala investeringarna – är av tämligen liten ekonomisk betydelse för mottagarna av stödet även om stödet i och för sig har betydelse. Det är i stället kommunerna som svarar för merparten av kostnaderna för anläggningarna. Medan de årliga kommunala driftskostnaderna uppgår till drygt sex gånger de årliga investeringskostnaderna, är

statens stöd till anläggningarnas drift lägre än investeringsstödet. Statens bidrag utgör således en ytterst liten del av anläggningarnas totalkostnader.

Därutöver kan tilläggas att vissa negativa erfarenheter varit förknippade med det hittillsvarande stödet till lokala anläggningar. Av dessa bör särskilt följande nämnas, nämligen

- de långa väntetiderna för besked om bidrag resp. förnyat besked om bidrag för dem som erhållit avslag på tidigare ansökan,
- den pågående minskningen av de statliga bidragen till dessa objekt, sett i relation till deras totala investeringskostnader,
- avsaknaden av noggrannare utredningar om de lokala behoven av olika slags anläggningar före bidragsgivningen,
- bidragsreglernas inverkan på beståndet av anläggningar då enligt reglerna endast vissa anläggningstyper – numera endast sådana för vilka investeringskostnaderna understiger 0,5 milj. kr. och ej kan anses vara ett kommunalt åtagande – är bidragsberättigade oberoende av de lokala behoven,
- den förmånligare behandlingen av nyinvesteringar i förhållande till underhåll och förbättringar,
- den för handläggningen av bidragsärendena alltför kraftigt dimensionerade administrationen, sett i relation till bidragens omfattning och betydelse,
- de negativa konsekvenserna för den kommunala markplaneringen vid långa väntetider på besked om bidrag och
- den i många fall olämpliga lokaliseringen inom kommunerna av nya anläggningar på grund av brister i beslutsunderlaget när det gäller prioriteringen av bidragsobjekt.

Mot denna bakgrund framstår statens stöd för nyinvesteringar i mindre lokala anläggningar inte längre lika självklart som förr. Utan tvekan har dock statsstödet inneburit och innebär fortfarande en viss hjälp för den enskilda idrottsföreningen som bygger en ny idrotts- och friluftsanläggning.

Den nu genomförda granskningen har vidare gett vid handen att det ur samhällsekonomisk synvinkel är angeläget att man särskilt beaktar vissa synpunkter av regional karaktär vid planeringen av idrotts- och friluftsanläggningar.

Sålanda bör vid planeringen av större idrotts- och friluftsanläggningar stor vikt läggas vid deras placering från geografisk synpunkt. Det upptagningsområde anläggningen skall täcka bör särskilt övervägas. Därutöver bör undersökas om inte näraliggande kommuner kan betjäna varandra. Härigenom kan man uppnå att nya anläggningar får en sådan placering att de inte till alltför stor del konkurrerar med redan befintliga anläggningar. Såväl bygg- som driftskostnaderna kan sannolikt fördelas på ett större antal kommuner, vilket medför besparingar för varje enskild kommun. I planeringsarbetet bör berörda kommuner, Svenska kommunförbundet,

idrottens distriktsförbund och specialdistriktsförbund m.fl. organisationer delta.

Med större idrotts- och friluftsanläggningar avses här inte bara anläggningar som kräver särskilda topografiska betingelser, såsom skidbackar, viss markareal och stora avstånd till bebyggelse, såsom motorbanor, eller i övrigt har stora upptagningsområden utan även sådana anläggningar som på grund av internationella eller andra elitidrottsliga krav fordrar en hög materiell standard. Särskilt avses här friidrottshallar, fotbollshallar samt sim- och ishallar.

Vidare har kunnat konstateras, såväl vad beträffar lokala som regionala anläggningar, att det finns avsevärda skillnader ute i länen när det gäller förekomsten av olika anläggningar räknat per invånare. Även med hänsyn tagen till nödvändiga avvikelser från riksgenomsnittet – avvikelser betingade av de speciella storstads- resp. glesbygdsförhållandena – finns det stora skiljaktigheter i fråga om tillgången per invånare till olika slag av anläggningar i olika län. Detta gäller t.ex. sådana anläggningstyper som fotbollsplaner, inomhusbassänger, ishockey-, bandy- och tennisbanor, sporthallar, elljusspår och friluftsgårdar.

Även dessa förhållanden bör uppmärksammas av de olika intressenterna, kommunerna, RF och de statliga myndigheter som administrerar statsstödet. Till hjälp i planeringen av nya anläggningar bör framför allt finnas tillgång till aktuell statistik över utbyggnadsläget, något som hittills inte alltid varit fallet. Vidare bör också i större utsträckning än hittills hänsyn tas till önskemål beträffande lämpligt val av anläggningstyp och lokalisering från dem som kan komma att utnyttja anläggningarna för sin idrottsutövning.

1.6 Överväganden och förslag

1.6.1 Allmänt

Som inledningsvis redovisats gäller för användningen av det statliga stödet till idrottens organisationer de riktlinjer som drogs upp av riksdagen år 1970. Riksdagsbeslutet innebar en förstärkning av det statliga stödet till idrotten samtidigt som en samordning av medelsanvisningen till idrottsändamål genomfördes. En grundläggande tanke vid förstärkningen av stödet var att öka insatserna för motions- och breddidrott.

Angelägenheten av ökade satsningar på bredd- och motionsverksamhet har därefter under hela 1970-talet framhållits i regeringens årliga budgetförslag. Vid riksdagsbehandlingen av förslagen har också särskilt betonats den samlade idrottsrörelsens uppgift att söka nya grupper för regelbunden motion och att ytterligare stärka breddidrotten, se bl.a. kulturutskottets betänkande 1975/76:11.

Vad beträffar ökade insatser för kvinnlig idrott har kulturutskottet varje år fr.o.m. 1977 som sin uppfattning anfört att det är angeläget att man inom

idrottsrörelsen energiskt fullföljer strävandena att öka utrymmet för kvinnoidrotten och att skapa jämlika förhållanden för män och kvinnor. Utskottet har därvid också pekat på de specialsatsningar som RF under de senare åren gjort för den kvinnliga idrotten.

Granskningen har inte kunnat koncentreras till enbart användningen av de statliga medlen, eftersom idrottsrörelsen även tillförs andra medel för sin verksamhet och de statliga medlen sålunda i de olika leden utgör större eller mindre del av intäkterna. Granskningen har därför fått avse idrottsrörelsens verksamhet i dess olika former oavsett hur stor del av denna som finansierats med statsmedel.

Vid bedömningen av verksamheten har det förhållandet att RF, dess förbund och föreningar är privaträttsliga subjekt med vad därav följer av självständighet i fråga om användandet av anförtrodda medel måst beaktas.

Den genomförda granskningen har totalt sett inte gett anledning till annan bedömning än att idrottsrörelsen väl följer de riktlinjer som dragits upp för den idrottsliga verksamheten och användningen av det statliga stödet. Vid granskningen har emellertid uppmärksammats vissa förhållanden, främst av administrativ art, som bör tas upp till närmare överväganden.

1.6.2 Särskilda frågor

Statens insyn i RF:s och anslutna förbunds verksamhet uppnås genom att regeringen utser två ombud med suppleanter i riksidrottsstyrelsen och dessutom två statliga revisorer att för statens räkning granska verksamheten. Regeringens ombud skall särskilt följa RF:s behandling av de ärenden som RF "i myndighets ställe" handlägger i vad gäller det statliga idrottsstödet till de utanför RF stående organisationerna.

Granskningen har visat att de kontrollfunktioner som RF och dess förbund som självständiga organisationer har byggt upp inom sig väl tillgodoser även de krav på kontroll som från statens sida är erforderliga. Den revisionella granskning som statens revisorer därutöver utför kan därför knappast behöva bibehållas. Det bör vara tillräckligt att RF för kontrollen av verksamheten till regeringen inger sina verksamhetsberättelser och de av de egna revisorerna avgivna revisionsberättelserna.

Från RF:s sida ser man helst att även de utanför RF stående organisationerna ryms inom ramen för förbundets verksamhet. Anledningen till att så inte sker är att de utanförstående organisationerna inte anser att de bör inordnas i RF. Verksamheten hos dem skiljer sig från den som bedrivs inom RF, främst genom att konkurrens- och tävlingsaspekten inte finns med. Var och en av de tio organisationerna kan dessutom sägas utgöra en folkrörelse i sig, och man anser därför att det principiellt sett är fel att en folkrörelse fördelar statsmedel till en annan. I bakgrunden ligger dock sannolikt bl.a. förhoppningar om att kunna få en generösare tilldelning av

statsmedel om man inte behöver gå via RF. Den nu genomförda granskningen ger viss antydning om att de utanförstående organisationerna kan ha fått en något restriktivare behandling än de till RF anslutna förbunden. Ett bestämt uttalande härom fordrar dock djupare studier.

Gällande ordning för statsbidragens fördelning infördes år 1970. Det har inte funnits skäl att föreslå en ändring och därmed ett skiljande i övrigt av de utanförstående organisationerna från RF. En sådan åtgärd skulle knappast medföra förenklingar för någon part. Däremot bör de utanförstående organisationerna kunna skapa en egen samarbetsorganisation med uppgift att fungera som samarbetspartner med RF-kansliet och regeringens ombud i riksidrottsstyrelsen, inkomma med anslagsäskanden och ställa krav i övrigt på RF. Om en sådan samarbetsorganisation visar sig fungera, bör den med tiden själv kunna ta initiativ till att den nuvarande anknytningen till RF hävs.

Det lokala aktivitetsstödet, som fördelas av statens ungdomsråd, sköts på idrottsområdet centralt av distriktsförbunden. Sammanlagt omkring sex heltidstjänster per år behövs för att ta hand om idrottsföreningarnas redovisningar och kontrollen av dem. Någon kritik mot bidragssystemet från t.ex. föreningarnas sida har ej kommit fram vid granskningen. Följande synpunkter torde dock böra beaktas.

Redovisningen av bidragsberättigade aktiviteter går så till att samtidigt som föreningarna sänder sina redovisningsblanketter för det statliga lokala aktivitetsstödet till resp. DF skickar de en kopia av samma blankett till sin kommun för att erhålla kommunalt aktivitetsbidrag. Samma underlag används således för de två bidragen, och kontrollen av underlaget görs både inom distriktsförbunden och inom kommunerna. Det nuvarande förfarandet utgör ett dubbelarbete som bör undanröjas. Vidare bör redovisningen och kontrollen av det statliga aktivitetsstödet kunna underlättas om samarbetet mellan distriktsförbunden och kommunerna vidgas. Även övriga ideella organisationer som får lokalt aktivitetsstöd bör vara naturliga samarbetspartner.

Dessutom bör undersökas om arbetet med stödet inte kan underlättas och eventuella möjligheter till oegentligheter vid bidragsgivningen hindras genom införande av ADB-rutiner. En i samband med granskningen utförd studie på området talar härför.

När det gäller *kvinnornas roll inom idrotten* har vid olika tillfällen kritik riktats mot bl.a. den sneda fördelningen av förtroendeuppdrag mellan kvinnor och män och mot att de idrottsligt aktiva kvinnorna i vissa fall ges sämre förmåner. Genomförd granskning ger i viss mån belägg för denna kritik.

Såväl de uttalanden till kvinnornas förmån som gjorts vid riksdagsbehandlingen av idrottsfrågor som det inom samhället i övrigt pågående arbetet på jämställdhetsområdet påverkar självfallet även utvecklingen inom idrotten positivt. Det finns vidare anledning att notera att jämställd-

hetskommittén i samband med att den fått utökade direktiv även fått till uppgift att verka för en jämställd idrott. De initiativ som RF tagit på detta område och det arbete förbundet i övrigt lägger ner bör självfallet noteras.

RF, dess förbund och föreningar utgör privata rättssubjekt med rätt att självständigt besluta bl.a. om sin verksamhets organisatoriska former. Med hänsyn till storleken av de bidrag som det allmänna ställer till idrottsrörelsens förfogande har det dock ansetts att följande synpunkter böra läggas på de nuvarande organisatoriska formerna inom idrottsrörelsen.

RF:s kansli med sitt 80-tal anställda fungerar mera som ett topporgan för idrottsrörelsen än som det administrativa samordningsorganet det formellt är. På senare tid har från flera håll också påpekats att man genom effektiviteten hos kansliet pressar fram en utveckling som övriga inom idrottsrörelsen har svårt att följa.

Förhållandet bör uppmärksammas och RF-kansliets roll i organisationen mera noggrant fastställas.

Revisionen av RF:s verksamhet bör vidare utföras av auktoriserade revisorer och avse såväl räkenskaper som förbundets förvaltning, varvid betydligt större vikt bör läggas på förvaltningsrevision än vad som görs i dag. Revisionen bör utföras som ett vanligt konsultuppdrag mot ordinarie arvode och inte som ett oavlönat förtroendeuppdrag. Samma revisor bör vidare inte få sköta revisionen för en längre sammanhängande period än sju år. Härigenom undviks risken för lojalitetskonflikter. Sju år motsvarar den period som bankinspektionen rekommenderat för en och samma revisors verksamhet vid revision av affärsbankerna.

En utökad, regelbunden förvaltningsrevision av RF torde också kunna ersätta det arbete som *RF:s dechargeutskott* i dag utför. Dechargeutskottets ordförande och dess tio ledamöter, valda på två år av riksidrottsmötet, kan härigenom frigöras för mer angelägna uppgifter. Dechargeutskottets förslag till förenklingar och förbättringar har för övrigt hittills till övervägande delen haft karaktären av åtgärder på den administrativa rationaliseringsområdet. Sådana arbetsuppgifter bör läggas på en tjänsteman inom RF-kansliet med ansvar för den administrativa utvecklingen.

Distriktsförbunden har en mycket viktig roll att spela i den idrottsliga organisationen. De har nämligen möjlighet att fungera som komplement till specialförbunden. Medan specialförbunden i allmänhet endast intresserar sig för en särskild idrott och ofta har en utpräglad elitprofil, har distriktsförbunden möjlighet att ta initiativ till tvärkontakter, att värna om bredd- och motionsverksamhet och att över huvud taget se framåt. Genom sina mer allmänna arbetsuppgifter kan förbunden till den övriga idrottsrörelsen förmedla de allmänna stämningarna inom samhället och därigenom bl.a. verka som motvikt till de starka konserverande krafter som kan förmärkas inom idrottsrörelsen.

Distriktsförbunden är RF:s regionala organisation. De har inom sina resp. distrikt samma uppgifter som RF har centralt. Idrottsutredningen

föreslog att distriktens verksamhet skulle finansieras med landstingsmedel i enlighet med principen att staten stöder på central nivå (RF och SF), landstingen på regional nivå (DF och SDF) och kommunerna på lokal nivå (idrottsföreningarna).

Under budgetåret 1978/79 utgjorde landstingens stöd till distriktet 55% av intäkterna, medan ca 20% kom från statskassan via RF och AMS. RF bekostar också med statsmedel lönerna för drygt 50 idrotts- och utbildningskonsulenter som arbetar inom distriktsorganisationen. Mot denna bakgrund – bl.a. distriktens såväl finansiella som personella integration med RF – kan distriktens representation vid riksidrottsmötena sättas i fråga. Sett mot den tänkta utvecklingen att landstingen till allra största delen svarar för bidragen till förbunden är deras representation emellertid helt naturlig.

Distriktens gränser följer i dag de gamla landskapsgränserna. Som ett led i en eventuell ökad finansiell anknytning till landstingen bör förbunden snarast anpassa sina verksamhetsområden till landstingens gränser.

Varje DF bör också med RF:s hjälp gå igenom förekommande administrativa stödfunktioner, varvid man särskilt bör beakta möjligheterna att låta RF sköta en större del av administrationen, så att distriktsförbunden i högre utsträckning kan ägna sig åt sina övriga uppgifter.

I samband med en översyn av uppgifter och organisation bör man också beakta RF-konsulenternas ställning. Särskilt bör övervägas om inte konsulenternas insatser skulle kunna bli ännu effektivare om de gavs en gentemot RF mer självständig ställning.

Specialförbunden inom RF är många och starka – RF:s existens byggde ju från början på samarbetet mellan vissa specialförbund. Man kan dock fråga sig om inte specialiseringen gått väl långt. På samma sätt som det t.ex. inom Skidförbundet finns olika grenar inom verksamheten kunde man tänka sig att utövarna av de s.k. kraftsporterna slog sig ihop i ett specialförbund med olika grupperingar. Varför skulle inte Gångförbundet kunna samordna sin verksamhet med Friidrottsförbundet? En sammanslagning av specialförbund skulle kunna minska en del dubbelarbete, t.ex. vid spridandet av information och vid annat administrativt pappersarbete, och därmed frigöra resurser för andra och viktigare uppgifter.

Specialdistriktsförbunden är också många till antalet. Vissa har bara en ombudsman som sköter verksamheten men de flesta har förtroendevalda styrelser. Tillsammans uppgår dessa förbund till ca 1 000, vilket innebär att det i vart och ett av de 23 distrikten finns 43 specialförbund eller att alla 56 specialförbunden är representerade i 18 av de 23 distrikten. Det kan sättas i fråga om antalet specialdistriktsförbund verkligen motsvaras av ett uttalat behov.

Skulle för övrigt möjligen en effektivisering av distriktsförbunden och en ökad samverkan inom specialförbunden kunna minska antalet specialdistriktsförbund och därmed också minska t.ex. det pappersarbete som i dag kraven på effektiv information och kommunikation för med sig.

Genom den ändring av statsstödet som genomfördes den 1 juli 1980 består *stödet för uppförande av mindre idrotts- och friluftsanläggningar* i dag – bortsett från det indirekta stöd som ges i form av arbetsmarknadspolitiskt stöd, bidragen till bättre boendemiljö och den kompensation som ges via den kommunala skatteutjämningen – endast av stödet till riksanläggningar och till mindre föreningsanläggningar. Härtill kommer de tidigare angivna negativa erfarenheterna av tillämpningen av stödet. Det kan därför sättas i fråga om stödet inte skulle kunna överlåtas på kommunerna. Härigenom skulle för övrigt de lokala behoven av åtgärder kunna tillgodoses bättre tack vare den större kännedom om lokala förhållanden som de kommunala fritidsnämnderna och fritidsförvaltningarna besitter. De ytterligare kostnader som kommunerna skulle få vidkännas uppgår till obetydliga belopp, sett i relation till kommunernas driftskostnader för hela sport-, idrotts- och friluftssektorn. Det torde för övrigt finnas goda möjligheter att genom besparingar inom denna sektor bringa ner kostnaderna, t.ex. genom ytterligare utnyttjande av fritidsengagerade för skötseln av anläggningar, energisparåtgärder, sänkning av den materiella standarden och, framför allt, ökat samutnyttjande av lokaler för idrott och andra ändamål.

Beträffande *planeringen av idrotts- och friluftsanläggningar* har det direkta intresset från statens sida med åren blivit mindre rent ekonomiskt och förmodas nu bli ännu mindre.

Granskningen har emellertid gett vid handen att det ur samhällsekonomisk synvinkel är angeläget att vissa synpunkter – främst av regional karaktär – beaktas vid planeringen. Sålunda bör vid planeringen av större idrotts- och friluftsanläggningar stor vikt läggas vid deras placering från geografisk synpunkt. Det upptagningsområde anläggningen skall täcka bör särskilt övervägas. Därutöver bör undersökas om inte näraliggande kommuner kan betjäna varandra. Härigenom kan man uppnå att nya anläggningar får en sådan placering att de inte till alltför stor del konkurrerar med redan befintliga anläggningar. Såväl bygg- som driftskostnaderna kan då fördelas på ett större antal kommuner, vilket medför besparingar för varje enskild kommun. I planeringsarbetet bör berörda kommuner, Svenska kommunförbundet, idrottens distriktsförbund och specialdistriktsförbund m.fl. organisationer delta.

Med större idrotts- och friluftsanläggningar avses här inte bara anläggningar som kräver särskilda topografiska betingelser, som skidbackar, viss markareal och stora avstånd till bebyggelse som motorbanor eller i övrigt har stora upptagningsområden utan även sådana anläggningar som på grund av internationella eller andra elitidrottsliga krav fordrar en hög materiell standard. Särskilt avses här friidrottshallar, fotbollshallar samt sim- och ishallar.

Vidare har kunnat konstateras, såväl vad beträffar lokala som regionala anläggningar, att det länsvis finns olika avsevärda skillnader, om man går ut från tillgången på anläggningar per invånare inom de olika länen. Även

med hänsyn tagen till nödvändiga avvikelser från riksgenomsnittet – avvikelser betingade av de speciella storstads- resp. glesbygdsförhållandena – är skiljaktigheterna stora. Detta gäller t.ex. sådana anläggningstyper som fotbollsplaner, inomhusbassänger, ishockey-, bandy- och tennisbanor, sporthallar, elljusspår och friluftsgårdar.

Även dessa förhållanden bör uppmärksammas av de olika intressenterna, kommunerna, RF och de statliga myndigheter som administrerar statsstödet. Till hjälp i planeringen av nya anläggningar bör framför allt finnas tillgång till aktuell statistik över utbyggnadsläget, något som hittills inte alltid varit fallet. Vidare bör också i större utsträckning än hittills hänsyn tas till önskemål beträffande lämpligt val av anläggningstyp och lokalisering från dem som kan komma att utnyttja anläggningarna för sin idrottsutövning.

1.7 Sammanfattning av framförda förslag

Följande förslag till åtgärder har framförts beträffande

statens insyn i och kontroll av idrottsrörelsen

- avskaffande av den kontrollfunktion inom riksidrottsförbundet som regeringens revisorer svarar för

de utanför riksidrottsförbundet stående organisationerna

- inrättande av samarbetsorganisation

det lokala aktivitetsstödet

- översyn av det administrativa förfarandet vid utanordnande av stöd

stödet till idrottsanläggningar

- slopandet av det statliga stödet till mindre föreningsanläggningar
- genomförande av bättre planering såväl regionalt som lokalt vid byggande av idrotts- och friluftsanläggningar.

Vidare förordas att riksidrottsförbundet beträffande *RF:s organisation*

- ser över RF-kansliets roll i organisationen
- lägger om revisionen av RF och dess verksamhet
- ger RF:s dechargeutskott förändrade arbetsuppgifter
- utreder distriktsförbundens roll i organisationen
- minskar antalet specialförbund genom sammanslagningar
- ser över antalet specialdistriktsförbund med utgångspunkt i uttalade behov.

2 Remissyttrandena

Yttranden över granskningspromemorian har avgetts av Sveriges riksidrottsförbund (RF), skolöverstyrelsen, statens ungdomsråd, statens naturvårdsverk, statens planverk, Svenska friidrottsförbundet, Svenska fotbollförbundet, Svenska simförbundet, Dalarnas idrottsförbund, Göteborgs distrikts idrottsförbund, Ångermanlands idrottsförbund, Stockholms idrottsförbund, Skånes handbollförbund, Stockholms tennisförbund, Fri-luftsfrämjandet, Ridfrämjandet, Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet.

2.1 Allmänt

Remissinstanserna ställer sig positiva till de resultat som redovisas i granskningspromemorian. I vissa enskildheter har dock några instanser framfört avvikande mening i förhållande till vad som förordats i promemorian.

Riksidrottsförbundet noterar med tillfredsställelse att det i promemorian konstateras att idrottsrörelsen väl följer de riktlinjer som dragits upp för den idrottsliga verksamheten och användningen av det statliga stödet. Uttalandet är värdefullt för förbundet anser man.

Även *Göteborgs distrikts idrottsförbund* uttalar tillfredsställelse över denna slutsats i promemorian och *Ångermanlands idrottsförbund* finner det positivt att statsmakterna visat intresse för hur statens stöd till idrotten används.

Stockholms idrottsförbund noterar med tillfredsställelse den positiva bild av idrottens verksamhet på olika nivåer som kommit fram. Utredningen belyser väl de ideellt arbetande ledarnas avgörande betydelse för idrottsrörelsens fortlevnad och utveckling. Den visar vidare hur idrotten totalt men främst på föreningsnivå varit beroende av anställda som avlönas med AMS-medel. Samtidigt framhåller förbundet att det sociala åtagande idrottsrörelsen tagit på sig genom att under årens lopp bereda meningsfull sysselsättning åt arbetshandikappade bör beaktas.

Fotbollförbundet framhåller att statsmakterna snarast bör precisera sina mål och ambitioner för idrottsrörelsen liksom motsvarande krav på elit- och breddidrottsverksamheten. Först därefter torde en meningsfull förvaltningsrevision/utvärdering kunna avlämnas beträffande idrotten som en betydande samhällspolitisk (social, kulturell och även ekonomisk) faktor, anser förbundet.

2.2 Statens insyn i och kontroll av idrottsrörelsen

Samtliga remissinstanser som yttrat sig tillstyrker förslaget om avskaffande av den kontrollfunktion som tillsättandet av regeringens revisorer i RF utgör.

2.3 Samarbetsorgan för de utanför RF stående organisationerna

Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av naturvårdsverket, Fridrottsförbundet, Simförbundet, Ångermanlands idrottsförbund och Ridfrämjandet.

Däremot avstyrks förslaget av RF och Fotbollförbundet. Friluftsförbundet som är kritiskt mot den nuvarande ordningen för bidragsgivningen uttalar sig inte direkt angående samarbetsorganet.

Simförbundet hoppas att förslaget om ett samarbetsorgan för de utanför RF stående organisationerna inte skall skapa ett motsatsförhållande till specialförbunden. Förbundet hoppas också att, när det gäller bedömningen av bidrag, hänsyn tas till att de utom RF stående organisationerna erhåller statliga bidrag från olika titlar i statsbudgeten och inte enbart tillgodoses genom idrottsanslaget.

RF finner det angeläget att hänvisa till de diskussioner som fördes av idrottsutredningen (SOU 1969:29) och till 1970 års riksdagsbeslut med anledning av utredningens förslag. Beslutet innebar att RF gavs ansvaret att till idrottsorganisationerna inom och utom RF fördela statsmedel och i övrigt fungera "i myndighets ställe".

Idrottsutredningen diskuterade flera tänkbara alternativ beträffande handläggningen på myndighetsplanet, framhåller RF vidare. Utredningen stannade för att myndighetsfunktionen skulle anförtros idrottens eget topporgan, riksidsrottsförbundet. En sådan ordning ansåg utredningen vara en organisatorisk rationalisering och den bästa garantin mot idrottsrörelsens splittring, en följdverkan som skulle försvåra samordning och effektivitet.

RF understryker vidare att man givetvis finner det angeläget att genom olika åtgärder försöka utveckla samarbetsformerna mellan utanför RF stående organisationer och specialidrottsförbunden (SF).

Fotbollförbundet är tveksamt till nyskapandet av en särskild samarbetsorganisation för de utanförstående organisationerna. Enligt förbundets mening innebär redan dagens situation en "kamp" om statsanslagen på ett "slagfält" där skiljelinjerna är mycket svaga i konturerna mellan t.ex. ett SF och en främjandeorganisation. En ytterligare polarisering kan i stället försämra förutsättningarna för en ändamålsenlig fördelning av statsanslagen och ett effektivt utnyttjande av de begränsade resurserna. I förekommande fall kan det närmast övervägas om det inte är lämpligast att slå samman närstående specialförbund med resp. främjandeorganisation, anser förbundet.

Friluftsförbundet finner redovisningen i granskningspromemorian av svaren som getts vid förekommande intervjuer vara bristfällig och anför bl.a. följande i remissvaret:

I stället för att ironisera över att utanför RF stående organisationer verkar "som om var och en satt och gruffade på sitt håll" borde framförts följande:

att Friluftsförbundet inte instämmer i idrottspropositionens uttalande att det inte är meningsfullt att dra någon gräns mellan idrott och friluftsliv att ifråga om RF:s myndighetsfunktion uppvaktningar gjorts hos regeringens idrottssakkunniga Rolf Rängård och Rune Ångström

att nackdelarna för och den styvmoderliga behandlingen av de utomstående organisationerna påtalats för regeringens ombud i Riksidrottsstyrelsen vid ett flertal tillfällen

att den filosofi rörande utnyttjande av idrottens utbildningskonsulenter och samordning av ledarutbildning m.m. som presenteras i idrottspropositionen visat sig ohållbar i den praktiska verkligheten

att därför talet om bidrag till den samlade idrottens gemensamma verksamhet och anläggningar är missvisande.

Friluftsförbundet finner det vidare otillfredsställande att granskningen av stödet till utanför RF stående organisationer har gjorts mera ofullständig än övrig granskning. Då ifrågasättandet av oväldig behandling varit allmän borde denna fråga studerats mera ingående, anser förbundet.

Ridförbundet (RidF) anser att RF brustit i objektivitet vid medelstilldelningen och att detta skett av skäl som inte är acceptabla mot bakgrund av RF:s myndighetsfunktion. Förbundet anför i sitt remissyttrande vidare.

Ehuru formuleringarna i granskningspromemorian är försiktiga synes det som om RR kommit till en likartad uppfattning vad gäller ÖIO i allmänhet. Det framgår av rekommendationen på sidan 23, stycket två, där RR föreslår en egen samarbetsorganisation för dessa. Enligt RidF:s mening måste en sådan samarbetsorganisation – sedan den visat sig funktionsduglig – få någon form av befogenheter i relationen till RF, antingen genom ett riksdags- eller ett departementsbeslut. Enligt RidF:s mening måste en formell befogenhet till. Det nuvarande systemet med regeringens representanters i RS uppdrag att föra ÖIO:s talan är kraftlöst. Under årens lopp har flera av dessa representanter förklarat att de är överens med ÖIO om att diskriminering sker, men de har inte kunnat påverka RS, i varje fall inte mer än marginellt.

Ännu väsentligare än att ÖIO nästan hela tiden fått sämre medelstilldelning än SF:en är dock enligt vår mening att hela fördelningsgrunden numera är fel. Detta beror i första hand på den kraftiga och medelskrävande utvecklingen av RF:s centrala organisation sedan 1970.

Ridförbundet förordar vidare andra fördelningsgrunder för statsbidraget.

2.4 Det lokala aktivitetsstödet

Förslaget om en översyn av det administrativa förfarandet vid utanordning av det lokala aktivitetsstödet och införande av ett ADB-system för att underlätta hanteringen tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan.

Statens ungdomsråd förklarar att rådet inte har något att erinra mot att

organisationerna tar datatekniken till hjälp vid administreringen av det lokala aktivitetsstödet. Revisorernas studie visar att flera fördelar kan vinnas med ett sådant system. Eftersom studien endast omfattar RF:s hantering går det dock inte att dra den slutsatsen att samtliga bidragsmottagande organisationer skulle uppnå samma fördelar genom att använda sig av ADB. RF erhåller ca 80% av det lokala stödet. Övriga 68 bidragsberättigade organisationer delar på resterande 20% och har därmed en betydligt mindre omfattande administration.

Ungdomsrådet framhåller vidare att rådet i sina anvisningar till bidragsförordningen inte ger några direktiv till hur bidraget skall administreras internt i organisationerna. För kontrollen av bidraget finns dock klara regler. Det ankommer på riksorganisationen att gentemot ungdomsrådet **ansvara** för att en tillfredsställande kontroll sker. Vid rekviseringen av bidraget skall organisationerna på redovisningsblanketten ange hur den interna kontrollen går till. Ungdomsrådet gör sedan stickprovskontroller. Eftersom samma blankett används både för rekvisition av det statliga och det kommunala stödet har kommunernas kontroll betydelse också för det statliga bidraget.

I granskningpromemorian har anförts att den kontroll som sker dels i organisationerna och dels i kommunerna medför ett dubbelarbete som bör undanröjas. Mot bakgrund av den betydelse som den kommunala kontrollen har även för det statliga stödet motsätter sig ungdomsrådet en förändring av kontrollsystemet. Det dubbelarbete som förvisso utförs bör inte betraktas som en belastning utan som en tillgång i kontrollarbetet. Där-
emot skulle det vara positivt om redovisningen och kontrollen kan förenklas genom det vidgade samarbete som förordas mellan organisationerna och kommunerna, framhåller rådet.

Kommunförbundet delar uppfattningen om att det är önskvärt med kontakter och samverkan mellan idrottens distriktsförbund och kommunerna. Bl.a. kan dubbelarbete undvikas vid kontroll av bidragsunderlagen, anser förbundet. Samverkan förekommer sedan lång tid i många distrikt men kan säkerligen generellt förbättras. Vad beträffar införande av ADB-rutiner för just behandling av det lokala aktivitetsstödet påpekar förbundet att det i många av de större kommunerna diskuterats införandet av ADB som hjälpmedel, bl.a. inom bidragshanteringen. Några kommuner har också infört sådana rutiner. Detta bör alltså beaktas vid en eventuell undersökning av ADB-behovet.

2.5 Slopande av det statliga stödet till mindre föreningsanläggningar

Till detta förslag ställer sig remissinstanserna genomgående negativa. Naturvårdsverket tillstyrker dock förslaget. Däremot avstyrks det av RF, Fotbollförbundet, Simförbundet, Dalarnas idrottsförbund, Göteborgs distrikts idrottsförbund, Ångermanlands idrottsförbund, Skånes handbollförbund och Svenska kommunförbundet.

Kommunförbundet påpekar i sitt remissyttrande att stödet självklart är av marginell ekonomisk betydelse både när det gäller den totala investeringsvolymen inom fritidssektorn och ofta också när det gäller finansieringen av enskilda objekt. Dessutom finns det, som också påpekats i granskningspromemorian, negativa konsekvenser i form av långa väntetider, stora administrationskostnader osv. Enligt förbundet bör bidraget dock inte utan vidare avvecklas. Bidragsgivningen har en viss stimulerande effekt genom att den engagerar organisationerna i arbetet på att skaffa anläggningar. Ett slopande av bidraget kan dessutom väntas leda till krav på att kommunerna i ökad utsträckning skall stödja föreningslivet, vilket i nuvarande ekonomiska läge ligger utanför kommunernas möjligheter.

Naturvårdsverket påpekar att verket inte delar vissa av de negativa synpunkter på stödet som redovisas i promemorian. Verket anför i yttrandet:

Att exempelvis avsaknaden av utredningar om de lokala behoven av anläggningar skulle ha medfört olämpliga lokaliseringar stämmer inte med verkets erfarenheter. De anläggningar som erhållit bidrag har varit sådana som har passat in i kommunernas planering för idrott och friluftsliv. Yttranden från berörd kommun över föreningsprojektens lokalisering har regelmässigt inhämtats innan beslut fattats om bidrag.

Vidare anges i promemorian att ansökningar om nyinvesteringar behandlats förmånligare än om- och tillbyggnader. Denna uppgift måste grunda sig på en missuppfattning eftersom verket vid sin prövning av bidragen aldrig gjort någon åtskillnad mellan nybyggnad, ombyggnad eller upprustning. Bidraget har under en längre tid i princip fördelats så att till anläggningar med en kostnad under 100 000 kronor har bidrag utgått med 30%. När investeringen överstigit 100 000 kronor har bidraget maximerats till 30 000 kronor. Detta gynnar inte stora investeringar, utan snarare mindre såsom till- och ombyggnader. Därtill kommer att bidrag inte beviljats för ansökningar med investeringskostnader över 350 000 kronor.

I anslutning till revisorernas påpekande att administrationen av bidragsärendena under hela perioden skulle ha varit överdimensionerad sedd i relation till bidragens omfattning och effekt vill verket nämna följande. Under större delen av 70-talet, då bidragen fortfarande hade betydelse och antalet ansökningar följaktligen var väsentligt större krävdes en omfattande arbetsinsats vid hanteringen av dessa ärenden. Eftersom föreningarna oftast är ovana att hantera ärenden av det här slaget krävdes vidare ofta ingående granskning av ritningar och beskrivningar, kompletteringar av inlämnade handlingar samt samråd med såväl föreningarna som kommunerna. Detta medförde avsevärda arbetsinsatser. Under senare år har dock arbetet med föreningsansökningarna minskat.

2.6 Bättre planering vid byggande av idrotts- och friluftsanläggningar

Förslaget har genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran vid remissbehandlingen.

2.7 Vissa organisatoriska frågor berörande RF och dess förbund

I granskningspromemorian förordas att RF

- ser över RF-kansliets roll i organisationen,
- lägger om revisionen av RF och dess verksamhet,
- ger RF:s dechargeutskott förändrade arbetsuppgifter,
- utreder distriktsförbundens roll i organisationen,
- minskar antalet specialförbund genom sammanslagningar och
- ser över antalet specialdistriktsförbund med utgångspunkt i uttalade behov.

Förslaget om en översyn av *RF-kansliets roll* i organisationen har endast kommenterats av fem remissinstanser. Friidrottsförbundet, Fotbollförbundet, Dalarnas idrottsförbund och Landstingsförbundet tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran, medan Ångermanlands idrottsförbund avstyrker det.

En omläggning av *ordningen för revisionen av RF* tillstyrks eller lämnas utan erinran av Friidrottsförbundet, Fotbollförbundet och Landstingsförbundet, medan förslaget avstyrks av Dalarnas, Ångermanlands och Stockholms idrottsförbund.

Förslaget om *ändrade arbetsuppgifter för RF:s dechargeutskott* biträds eller lämnas utan erinran av Friidrottsförbundet, Fotbollförbundet, Dalarnas och Stockholms idrottsförbund samt Landstingsförbundet. Ångermanlands idrottsförbund avstyrker för sin del förslaget.

Förslaget om *utredning av distriktsförbundens roll* i organisationen tar RF ej ställning till under hänvisning till pågående utredning på området. Även Göteborgs distrikts idrottsförbund hänvisar till pågående utredning. Ångermanlands idrottsförbund avstyrker förslaget, medan Friidrottsförbundet, Dalarnas idrottsförbund och Landstingsförbundet i princip inte har något att invända mot det.

Förslaget om *sammanslagning av specialförbund (SF)* lämnas utan erinran av Friidrottsförbundet och Simförbundet, medan RF inte tar ställning. Förbundet redovisar dock i princip en positiv syn på förslaget. Det avstyrks av Dalarnas och Ångermanlands idrottsförbund samt Stockholms tennisförbund, Friluftsförbundet och Landstingsförbundet.

En *sammanslagning av specialdistriktsförbund (SDF)* tillstyrks eller lämnas utan erinran av Friidrottsförbundet, Simförbundet, Stockholms idrottsförbund och Landstingsförbundet, medan Dalarnas och Ångermanlands idrottsförbund samt Stockholms tennisförbund avstyrker förslaget. RF tar ej ställning i frågan.

